

UOT 372.8:811.133.1

A.F.Quliyeva

Azərbaycan Dillər Universiteti

a.mehdiyeva.dk@gmail.com

FRANSIZ DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI KOMMUNİKATİV BACARIQLARIN FORMALAŞMASI VƏ ONUN TƏRKİBİNİN NİSBƏTİ

DOI: 10.30546/170899876.72.1.2024.06

Açar sözlər: *ardıcıl nitq hərəkətləri, komponentlərin birgəliyi, kontekstual korreksiya, yaradıcı fəallıq*

Fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların ünsiyyət kontekstində formalaşması sadə bacarıqlardan integrativ xarakterinə görə fərqlənir. Belə bacarıqlar öz strukturunda ən azı iki sosiomədəni elementi ehtiva edir və onun tədris prosesində formalaşması bir sıra lingvodicətik xüsusiyyətlərdən asılıdır. Bacarığın tərkibini təşkil edən lingvistik biliklər, münasibətlər və yeni biliyi mənimsəmə bacarığının birgəliyi və dialoji diskursda nitq hərəkətlərinin ardıcılığının nitq aktında qarşılıqlı iştirakı mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın formalaşmasının mexanizmini nəzərdə tutur. Bu bacarıqların integrativ xarakteri tələbədən təlim prosesində şəxsi fəallıq tələb edir.

А.Ф.Гулиева

ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ И СООТНОШЕНИЕ ИХ СОСТАВА В ОБУЧЕНИИ ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ

Ключевые слова: *последовательные речевые действия, сочетание компонентов, контекстная коррекция, творческая деятельность*

Формирование межкультурных коммуникативных навыков во французском языке в условиях общения отличается от простых навыков своим интегративным характером. Такие умения включают в свою структуру как минимум два социокультурных элемента, а их формирование в образовательном процессе зависит от ряда лингводидактических особенностей. Сочетание языковых знаний, установок и умения усваивать новые знания, составляющие состав умения, и взаимное участие в речевом акте последовательности речевых актов в диалогическом дискурсе предполагают механизм формирования навыка межкультурного общения. Интегративный характер этих навыков требует от учащегося личной активности в процессе обучения.

A.F.Guliyeva

THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE SKILLS AND THE RATIO OF ITS COMPOSITION IN THE TEACHING OF THE FRENCH LANGUAGE

Keywords: *sequential speech movements, combination of components, contextual correction, creative activity*

The formation of intercultural communication skills in the French language in communication conditions differs from simple skills in its integrative nature. Such skills include at least two sociocultural elements in their structure, and their formation in the educational process depends on a number of linguodidactic features. The combination of linguistic knowledge, attitudes and the ability to assimilate new knowledge, which make up the skill, and the mutual participation in a speech act of a sequence of speech acts in dialogical discourse suggest a mechanism for the formation of intercultural communication skills. The integrative nature of these skills requires the student to be personally active in the learning process.

Azərbaycan Respublikasının orta və ali təhsil sahəsində icra edilən islahatlar və Avropa Təhsil məkanına inteqrasiya ixtisas və peşə hazırlığı ilə bağlı pedaqoji prosesin səmərəliliyini və effektivliyini yüksəltmək üçün bəzi tədris xarakterli didaktik məqsədləri həyata keçirməyi bir vəzifə olaraq nəzərdə tutur.

Bakalavriat səviyyəsinin əsas baza təhsili xarici dil müəllimliyi ixtisası üzrə Təhsil Proqramının Məzun kompetensiyaları bölməsinin 2.2. müddəasında kadr hazırlığında “...*xarici dilin danışıldığı ölkələrin mədəni xüsusiyyətləri, dil, mədəniyyət və sosial-iqtisadi faktorlar arasında qarşılıqlı əlaqə yaratmaq bacarığı*” məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur.

Təhsil müstəvisində kommunikativ kompetensiyanın formalaşması, inkişafı və tərbiyəsi proqramdan göründüyü kimi, fransız dilinin tədrisi prosesində həmçinin mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqları da ehtiva edir.

Ali təhsil müəssisələrində fransız dili üzrə mütəxəssis hazırlığında fransız dilinin tədrisində adətən üç məqsəddən biri nəzərdə tutulur. Fransız dilinin tədrisinin məqsədi ünsiyyət, təlim və idraki məqsəd kimi pedaqoji prosesdə ehtiva olunur, digər fənlər də bu məqsədlərə uyğunlaşdırılır. Bu məqsədlər içərisində daha çox didaktik əhəmiyyət daşıyan mədəniyyətlərarası bacarıqların ünsiyyət prosesində mənimsənilməsidir ki, bu məqsəd həm də müasir pedaqoji prosesin perspektivlərindən olan tələbəyönümlü təlimi şəxsiyyətlərarası münasibətlər səviyyəsində ehtiva edir. Xarici dilin tədrisində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların

dialogi situasiyalarda formalaşdırılması həm dillərin, həm də mədəniyyətin birlikdə öyrənilməsini nəzərdə tutur [8, s.138].

Fransız dilinin ixtisas dili kimi tədrisi bu nöqteyi-nəzərdən yuxarıdakı didaktik məqsədlərə çatmağı vəzifə kimi qarşıya qoyur.

Proqramda qeyd edildiyi kimi, səmərəli ünsiyyət fransız dilinə xas olan mədəni və sosial dəyərlərin kommunikativ davranışların tərkibinə daxil etməklə bacarıqların formalaşdırılmasıdır.

Tədris prosesində fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşdırılmasının effektiv üsullarının müəyyən edilməsi təlim materialından və kommunikativ situasiyalardan asılıdır.

Biz hərəkiliyi, dinamizmi, kommunikativ bacarıqların formalaşmasında anlamı ünsiyyətin stimullaşdırıcı didaktik vasitəsi kimi ehtiva edən nitq hərəkətlərinin genişlənməsini motivləşdirən dialogi diskursu təhlil etməyə cəhd etmişik.

Fransız dilində dialogi situasiyaların mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqları ehtiva etdiyi hər iki mədəniyyət amili (ana və xarici dil) [5, s.237] ünsiyyət aktının formalaşması prosesində biliklər kimi fərdi şüurda həm ardıcıl hərəkətlər, həm də birgə hərəkətlər olaraq dialogi mübadilədə aktiv iştirak edir və səbəbi də dialoqun fəlsəfəsidir. Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşması üçün effektiv, intensiv və optimal sahə dialogi məkandır. Dialogi məkan situasiyaya uyğun olaraq bacarığın formalaşması üçün kontekstin məzmunu müəyyən edir, ədəbiyyatların təhlili də göstərir ki, mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqlar kontekstual bacarıqlardır.

Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında fərqli xüsusiyyətlərdən önəmli odur ki, tələbə ana dili mədəniyyətinin elementlərini kontekstə uyğunlaşdırır, bacarığın formalaşmasında müqayisə üsul kimi keçirilmə üçün əsas rol oynayır.

Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında ikinci fərq ondan ibarətdir ki, qarşı-qarşıya gələn linqvistik bacarıqlar kommunikativ (anlama) hərəkətlər vasitəsi ilə korreksiya edilir. Digər fərqləndirici əlamət isə dialogi situasiyanın yaratdığı kontekstin tələbinə uyğun olaraq bacarığın komponentləri ardıcıl birləşir. Birləşmənin yaranmasına səbəb kontekstual dialogi diskurs əsasında ünsiyyətə girən tərəflərin niyyəti anlamaq istəyidir. Dialogi situasiyanın yaratdığı kontekstin təsirini özündə inikas etdirən mədəniyyətlərarası bacarıqlar, kommunikativ dialogi tərəfdaşlar mövqelərini, rəylərin bölüşməsində nitq hərəkətlərinin ardıcılığını gözləməklə, kommunikativ bacarığın ilkin formal əlamətini formalaşdırmış olur. Dialogi situasiyadan törənən mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında ikinci mühüm mərhələ informasiya axınının kommunikasiyadan asılı olaraq konkretləşməsidir.

Dialoji situasiyadan törəmiş kontekstin təsiri ilə linqvistik oxşarlıq və ya adekvatlıq sonrakı mərhələdə ardıcıl olaraq və ya yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, tərkiblər birgə olaraq kommunikativ bacarığı təmləşdirir, yəni bu yeni formalaşan bacarığın linqvistik forması onun sosiomədəni informasiya dayadığını bütövləşdirir. Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın formalaşması, linqvistik, sosiomədəni amillərin komponentlərin şəxsiyyət-fəaliyyət (dialoji nitq) müstəvisində formalaşmanın nüvəsi olan əks-əlaqəni yaradır ki, bunun ən praktik ölçüsü anlamadır və onsuz ünsiyyət baş vermir.

Dialoji diskursun yaratdığı kontekstual hərəkətlər ardıcıl hərəkətlərdir. Ünsiyyət prosesində ardıcıl kommunikativ hərəkətlər bacarığın formalaşmasının dinamik tərəfini təşkil edir. J.Piaje qeyd edirdi ki, koqnitiv strukturun yaranmasına səbəb ardıcıl hərəkətlərdir. Bu nöqteyi-nəzərdən kommunikativ bacarığın formalaşması, dinamizmin mövcudluğu dialoqun təbiətindən, informasiya mübadiləsinin tezliyindən, dialoji nitqin doğurduğu tənzim-korreksiya hərəkətlərlə və bu kimi ünsiyyətin tərəflərindən və növlərindən asılıdır.

Təlim materiallarına tolerant münasibət, yad mədəniyyətə anlaşıqlı yanaşma, dialoji nitq zamanı birgəliyi təmin edən əks-əlaqənin sosiomədəni müstəvidə formalaşması xarici dilin ünsiyyət məqsədi kimi mənimsəməsini təmin edir.

Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında komponentlərin birgəliliyinin (1) və dialoji situasiyanın yaratdığı nitq hərəkətlərinin ardıcılığının (2) bacarıq obrazının formalaşdırılması məsələsinə biz metodik ədəbiyyatda rast gəlməmişik və bu araşdırma kommunikativ bacarığın formalaşmasının linqvistik, didaktik, psixoloji elementlərinin şərhinə ilkin cəhddir.

Fransız dilinin ünsiyyət məqsədi kimi mənimsənilməsində, kommunikativ bacarıqların formalaşmasında dialoji diskursu bir üsul kimi təhlil etmişik. Dialoji diskursun mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığı formalaşdırın bir metodik vasitə kimi üstünlüyü ondan ibarətdir ki, bu didaktik proses ənənəvi təlimin qarşılıqlı sxemini inkar edir. Müəllimin təşəbbüsü – öyrəninin cavabı – cavabın müəllim tərəfindən qiymətləndirilməsinə fərqli yanaşılır.

Dialoji diskursun təlim prosesində yaratdığı pedaqoji şərait tələbələrdə kommunikativ bacarıqların formalaşmasına, ünsiyyətə xarakterik olan informasiya mübadiləsi, qarşılıqlı təsiri, hərəkətlərin tənzim edilməsi kimi funksiyaların birlikdə icrasına səbəb olur. Dialoji diskurs tərəfdarlarının təlim və peşə hazırlığına müvafiq qarşılıqlı təsiri kommunikativ situasiyanın yaranması ilə nəticələnir. Kommunikativ situasiyanın məzmununu mədəniyyət amili təşkil edir və ona yiyələnmək bu prosesin nəticəsi kimi

şərh olunur. Mədəniyyət amili səviyyəsində kommunikativ bacarığa yiyələnmək bu təlim prosesinin predmetidir.

Biz bu məqsədlə ADU-nun Filologiya və Tərcümə fakültələrinin II, III tədris ili tələbələrindən 23 nəfərə fransız dilində verilmiş sözlərdən dialoq qurmasını təklif etdik. Tələbələrin tək-tək oturmasını və zaman məhdudiyyətini nəzərdə saxladıq. Dialoqun tərtibindən 3 dərs əvvəl onlara Fransanın kənd təsərrüfatı, ərzaq məhsulları yeyinti sənayesi, fərqli fransız mətbəxi haqqında – Azərbaycan mətbəxi ilə müqayisədə oxu üçün materiallar təqdim etdik, şifahi diskussiyalar təşkil etdik.

Tələbələrin cavablarını yekunlaşdıraraq xarakterik olan dialoji diskursun və onun metodik şərhini təqdim edirik. Dialoq üçün rollu mövqelər seçilmiş və bu mövqeyin nitq aktı üçün stimullaşdırıcı rolu olduğunu nəzərə almışıq.

Au magazin

Riad: Bonjour.

Fromager: Bonjour monsieur! Qu'est-ce qu'il vous faudra?

Riad: Je veux prendre un peu de roquefort.

Fromager: Je vous présente d'autre fromage.

Riad: S'ilvous plait – Prezenter.

Fromager: C'est de Comté, c'est d'emmental, du fromageon, du camembert.

Riad: Quelles sont les differences entre as fromages.

Fromager: Ça dépend de votre goûts, de pris de la fromage.

Riad: Je veux de la fromage appétissant.

Fromager: De la Comté est bon, du fromageon est appétissant, de la roquefort, c'est pour ceux qui aiment la poire, de la roquefort est huile.

Riad: Je veux vouloir acheter du fromage appétissant.

Fromager: Je vous en mets combien?

Riad: Un peu moins.

Biz dialoqu, rəylər və sual-cavabla tamamlamağı lazım bildik, çünki mədəniyyət amilinin tələbənin biliyinin bir hissəsi olduğuna və onu müxtəlif situasiyalarda – rəylərdə, sual-cavabda işlətməsini izlədik. Məsələn, ana dili və fransız dilində ərzaq məhsullarının fərqli xüsusiyyətlərinin informasiya mənbəyi kimi cümlə yaradıcılığına təsirini və multikultural bacarığın məzmununu izləməyi qarşıya məqsəd qoyduq. Tətbiq etdiyimiz metodik üsul bir neçə mərhələnin inteqrasiyasını ehtiva edir, bunlar bacarığın tərkiblərini onların ünsiyyət prosesində birləşdiyini, dialoji diskursda eyni hadisə üzərində bacarığın formalaşmasını təmin edən nitq hərəkətlərinin ardıcılığını və dialoqun tərtibində tələbə-yaradıcı fəallığını və ünsiyyətə girmək istəyini nəzərdə tutur.

Fransız dilində multikultural kommunikativ bacarıqların formalaşmasında tərkiblərin metodik əhəmiyyətinin vacibliyi dialoji diskursun anlaşılması və tələbələr tərəfindən tərtibi zamanı xarici dildə ünsiyyət aktının törəməsi ilə bağlıdır. Dialoji nitqdə mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşdırılmasında azərbaycanlı tələbələrin məqsədi fransız dilində sosio-mədəni informasiyanı şərh etmək və fərqli oxşarı taparaq, onları uyğunlaşdırmaq bacarığını nəzərdə tutur. Dialoji diskursdan da göründüyü kimi, azərbaycanlı tələbələr öz doğma mədəniyyətlərindən (iştah gətirən qoyun pendiri) çıxış edərək fransız mətbəxinə kulturoloji müdaxilə edərək fransızların mətbəx mədəniyyətini düzgün şərh etmiş, mənimsəmə üçün vacib olan mədəniyyətlər arasında “uyğunlaşmanı” (anlama – 6) müəyyənləşdirmiş, onu cümlə yaradıcılığına tətbiq etməyi bacarmışdır. Dialoji diskursun tərtibində mədəniyyətlərarası oxşarı taparaq, yeni biliyi mənimsəmək M.Bayrama görə, tərkiblərdən biridir. Dialoji diskursda mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqlar dialoji nitqdən asılı olaraq 3-5 komponentdə iştirak edir və hər birinin ünsiyyət aktına qoşulması həm də tələbə biliyinin səviyyəsini ifadə edir.

Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların tərkibi müxtəlif tədqiqatçılar tərəfindən müxtəlif sayda – N.D.Qalskova, N.V.Qez – 3 [3, s.9], T.E.Zeminskaya, N.Q.Fersman – 3 [10], V.Q.Analkov, P.V. Sisoyev – 3 [11] elə həmin internet resursunda K.Knapp – 4, Q.V.Elizarova [5, s.225-226], Van Ek irəli sürdüyü 6 komponenti göstərməklə məsələnin mübahisəliliyini nəzərə çarpdırmışdır. Q.V.Elizarova bacarıqların tərkib hissələrinin qeyri-müəyyənliyini mədəniyyətə linqvistik yanaşma və dil daşıyıcısının müxtəlif mövqeləri ilə izah etmişdir. Bizim tədqiqatımızda özünü büruzə verən daha çox mədəniyyətə linqvistik yanaşma və diskurs davranışdır. Eksperimentin nəticələri də göstərdi ki, linqvistik tərkib ilkin olaraq digər komponentləri stimullaşdırır, istiqamətləndirir, interferensiya və keçirilmə hadisəsinə səbəb də linqvistik qrafoloji formalara təsir edir. Yeni biliyin kulturoloji elementləri də ilkin komponentin hesabına baş verir. Komponentlərin bacarığın tərkibində formalaşmasına vizual, semantik və fikri birgəlik səbəb olur.

Tələbə mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın linqvistik, sosiomədəni və diskursun ardıcılığını və birgəliyini nitq hərəkətləri vasitəsi ilə həyata keçirir. Nitq hərəkətlərinin linqvistik ifadə ardıcılığı isə anlama deməkdir [2; 7].

Kommunikativ bacarıqların dialoji diskurs vasitəsi ilə formalaşmasının əsasını anlama bacarıqları təşkil edir. Nitq hərəkətləri dialoji diskurs zamanı sosiomədəni tərkibin aydınlaşdırılmasında qrammatik cəhətdən korreksiya edilmiş cümlələrlə müşayiət olunur.

Eksperimentin nəticəsi kimi qeyd etmək istərdim ki, dialoji diskursda cümlələr daha fəal nitq hissələri olan sifətlər və feillərlə doldurulur. Sifətlərin və feillərin nitq hissələri kimi cümlə yaradıcılığında mahiyyəti ifadə etməsi linqvistikada qəbul edilmiş prinsipdir. Bu eyni zamanda bizim tədqiqatımızın – mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında linqvistik biliklərin rolunun qabardılmasının məntiqi olduğu anlamına gəlir.

Eksperimentin, sorğu-sual və rəylərin təhlili göstərdi ki, mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında ünsiyyət prosesinin müvəffəq sonluğu – tərəflərin qarşılıqlı razılaşması mühüm rol oynayır. Dialoji diskurs vasitəsi ilə kommunikasiyanın idarə edilməsi, diskursun verbal davamlılığını stimullaşdırmaqla kommunikativ prosesdə anlamanın konkretləşməsinə və məlumatın dəqiqləşdirilməsi təmin edilir. Beləliklə, mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın formalaşmasında qarşılıqlı idarə, sosial razılıq və verbal proseslərin davamlılığı bacarığın komponentlərinin emosionallığını artırır və ünsiyyətin effektivliyini təmin edir. Qeyd etdiyimiz konkretləşmə, dəqiqləşmə, idarə, sosial razılaşma sosiomədəni komponentin məzmununa aiddir. Sosiomədəni komponentə daxil olan bu elementlərin birligliyi kommunikativ bacarığın formalaşmasında kommunikativ verbal təzliyin təşəbbüsü ilə baş verir.

Eksperimentin nəticəsi kimi müəyyən etdiyimiz bacarıqların formalaşması zamanı mədəniyyətlərarası mənə fərqlərinin müəyyən edilməsi dialoji diskursda qarşılıqlı mübadiləsi vasitəsi ilə mümkündür. M.Bayramın dili ilə desək, bu, yeni biliyin, bacarığın formalaşmasında iştirak deməkdir.

Tərkiblər bacarıqların formalaşmasında, informasiyanın emalında fiziki, formal, linqvistik, kulturoloji və psixoloji təsir vasitələrinə malikdir. Dialoqun tematikasının kommunikativ komponentlərin sayına təsiri var. Bacarıqların dialoji diskurs vasitəsi ilə formalaşmasında cümlə yaradıcılığı tələbənin yaradıcı fəallığının nəticəsi kimi pedaqoji prosesin aktiv sahəsini təşkil edir. Dialoji diskursun yaratdığı kontekst tələbə yaradıcı fəallığı üçün çox mühüm linqvodidaktik müstəvidir. Tərtib edilən, yaradılan dialoq anlamanın nəticəsidir. İnsan anladığını yaradır. Mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın ən mühüm ölçüsü anlamadır və bu bacarığın formalaşmasının göstəricisidir.

Apardığımız elmi-nəzəri və praktik təhlilləri, müşahidələri və eksperiment nəticələrini ümumiləşdirərək aşağıdakıları qeyd etməyi təlim prosesi üçün vacib hesab edirik.

1. Fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşdırılması ünsiyyət kontekstində ən azı iki mədəniyyətin bilik formaları (anlayış, təsəvvür, obraz) şəklində fərdi şüurda varlığını ehtiva edir.

2. Fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşmasında dialoji situasiyanın yaratdığı kontekst korreksiya xüsusiyyəti daşıyır və bacarıqların formalaşmasının hərəkətlərdən ibarət dinamik formalarını istiqamətləndirir və interferensiya təsirindən qoruyur.

3. Fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqların formalaşması tərkiblərin birgəliyini və formalaşmada iştirak edən nitq hərəkətlərinin ardıcılığını ehtiva edir, bu didaktik amil olmadan bacarığın formalaşmasına təsir mexanizmlərini tapmaq müvəffəqiyyətsizliklə nəticələnir.

4. Dialoji diskurs mədəniyyətlərarası kommunikativ komponent kimi bacarıqlar sırasına daxil edilməklə kontekstə müvafiq cümlə yaradıcılığında tələbə fəallığını motivləşdirir.

5. Fransız dilində mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarıqlar oxşar da fərqləri və fərqlərdəki oxşarı ehtiva edir və dialoji diskurs vasitəsi ilə bacarığı kontekstə uyğun formalaşdırmaq dili mənimsəmənin pedaqoji vəzifəsidir.

6. Dialoji diskursla mədəniyyətlərarası kommunikativ bacarığın formalaşmasında birgə və ardıcıl nitq hərəkətləri çox böyük metodik əhəmiyyətə malikdir və təlim prosesində nəzərə almaq vacibdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Bakalavriat səviyyəsinin (əsas baza) təhsil proqramı – Xarici dil müəllimliyi ixtisası. Bakı, 2020, 20 s.
2. Блумфилд Л. Язык. Москва: Прогресс, 1968, 607 с.
3. Гальскова Н.Д., Н.И.Гез. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. Москва: Издательский центр Академия, 2007, 333 с.
4. Зинченко В. П., Величковский Б.М., Вучетич Г.Г. Функциональная структура зрительной памяти. М.: Московский Университет, 1980, 270 с.
5. Елизарова Г.В. Культура и обучение иностранным языкам. СПб.: КАРО, 2005, 351 с.
6. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке. Москва: Просвещение, 1983, 207 с.
7. Леонтьев А.А. Некоторые проблемы обучения русскому языку как иностранному. Москва, 1970, 167 с.
8. Byram M. Cultural studies in foreign language education. Cleventon: Multilingual Matters Ltd., 1989, 165 p.
9. cyberleninka.ru/article/osnovy_teori_kognitivnogo_razvitiya_piazhe/viewer
10. cyberleninka.ru/article/n/interaktivniy_metodov_v_inostrannoy_yazici_v_kontekste_mezhkulturnoy_kommunikasii/viewer
11. cyberleninka.ru/kommunikativniy_sostav_mezhkulturnoy_kompetensii

Redaksiyaya daxil olub 27.02.2024